

“Van de oorlog heb ik weinig gemerkt” zegt Harrie Derks

Werkgroep Woord en Beeld, onderdeel van het Erfgoedplatform gemeente Heumen, interviewt inwoners van Overasselt over oorlogsbeleving, voor, tijdens en na WO II.

In april 2016 zitten Willy Gijsbers en Marlies van Leersum aan tafel in de huiskamer van Harrie Derks uit Overasselt. Harrie is geboren in 1929 als oudste kind van Lambert Derks en zijn vrouw, een De Bruyn uit Reek. Het gezin bestond uit 5 kinderen en woonde in de boerderij waarin eerder het Boerenmuseum gevestigd was (Valkstraat 1).

Harrie Derks, 87 jaar, 2016, foto W. Gijsbers

Harrie was lang vrijwilliger in het Boerenmuseum, dat momenteel is gevestigd in De Buurderij. Hij stamt uit de familie van bakker Derks. In de volksmond ‘den bekker’ genoemd. In 1957 trouwde Harrie met Mien van Keysteren. Zij runden samen een gemengd boerenbedrijf op de plek waar nu landgoed “De Zomp” ligt. Het bedrijf was niet groot; door gestage uitbreiding bood het net voldoende inkomsten om van te kunnen leven. Harrie en Mien kregen vijf kinderen, vier jongens en een meisje.

De oorlog

Harrie herinnert zich weinig van de oorlog, behalve de legering van Hollandse militairen. “Voor 1940 zaten twee Nederlandse officieren in de voorkamer en de slaapkamer. Ze heetten Kluitmans en Van der Laar. De manschappen lagen bij café Van Lin.” Harrie weet niet meer waarom ze er waren. Hij vermoedt een verband met de Hollandse militairen die zorgden voor de kanaalbewaking, zoals bij de Grebbelinie. Harrie vertelt: “Die twee officieren, die hebben toch wel een tijdje bij ons gezeten. Ze hadden een eigen kok, de officieren aten bij de jongens in de kazerne. We hadden er helemaal niks mee van doen; we stelden ruimte ter beschikking. De kamer diende als kantoor. Ze hadden een sleutel van de voordeur.”

In de oorlog verblijven korte tijd Engelsen bij de familie Derks in de schuur. Ze rukken op en en gaan verder. Harrie merkt weinig van de oorlog; in Overasselt vinden gelukkig weinig oorlogshandelingen plaats. Harrie zegt: “We waren jong, zo’n 10, 11, 12 jaar. Op de lagere school werd niet veel verteld. Ook thuis werd het niet besproken. Je leefde heel anders dan vandaag hè en het Jeugdjournaal bestond nog niet.”

Schooltijd

“Ik zat hier op de basisschool en daarna ging ik naar de Landbouwschool in Wijchen. Het basisschool seizoen duurde tot april, de Landbouwschool begon pas in augustus/september. Toen had je nog de achtste klas. Daarin hebben wij 3 of 4 maanden gezeten. Ook in oorlogstijd was je verplicht naar school te gaan. Zogenaamd om te leren, maar we hebben niet veel gedaan.” “Als we niet naar school hoefden gingen we bij oom Anton (Derks) spelen of bij de jongens van ome Koos (bakker Derks). Verder kwamen we nergens. We hinkelden en speelden verstoppertje. We speelden alleen buiten. Bij anderen speelden we sowieso niet binnen. Bij slecht weer bleef je thuis.”

Harrie vertelt: “We gingen met zijn tienden naar de Landbouwschool in Wijchen. Met de fiets, 4 jaar lang. In het begin hoefde je niet elke dag naar school.” Op de ‘vrije’ dagen helpt Harrie zijn ouders op de boerderij of hij werkt bij een andere boer. De landbouwschool is voor jongens, de meisjes gaan naar de huishoudschool; de sekse bepaalt in die tijd de opleidingsrichting.

Onderduikers of evacués?

In het huis van de familie Derks wonen geen onderduikers of evacués. Er staat wel vee uit Mook en Molenhoek op hun stal, gewoon tussen het eigen vee. Koren wordt met de hand gebonden, werk dat wordt gedaan door de jongens van Jan Hubers (Huijbers). Die jongens wonen niet thuis maar zitten elders onder gedoken. Uiteraard zijn ze voortdurend op hun hoede. Ze blijven op het land en tussen de middag eten ze hun boterhammen op in de sloot.

Bevrijding

Wat Harrie zich nog heel goed herinnert is de bevrijding. “De parachutes vielen toen ik zondagsmiddags aan het spelen was bij Anton Derks. Ik ging niet kijken maar ben direct naar huis gegaan. Bang is een groot woord maar het leek me

het beste om thuis te zijn. Ik weet nog dat pater Jansen, een broer van Gradus Jansen, met de parachutisten heeft gepraat. Jansen sprak Engels.”

Het boerenbedrijf

“Het bedrijf van mijn ouders heb ik niet overgenomen omdat er geen grond omheen lag. De bijbehorende grond lag allemaal verder weg. Heel vroeger, mijn vader is daar ook geboren, zat in het huis waar nu Toontje (Antoon) Arts (Valkstraat) in woont, een winkel en een bakkerij, een boerderij en een molen. Daar is het allemaal begonnen, daar ben ik geboren, in het pand dat eerst

Boerenmuseum was. Het heet De Garstkamp. Het pand is indertijd door mijn familie aan de gemeente verkocht”. “Mijn grootvader is behoorlijk jong gestorven maar mijn grootmoeder heeft nog vrij lang geleefd. Daar bij de Derksen hadden ze 4 jongens en 1 meisje, tante Rieka”.

Foto: vader en moeder Derks

“Mijn vader en de vader van Michel zijn boer geworden. Koos, de vader van Johan en grootvader van de huidige bakkers Derks, heeft een bakkerij gebouwd tegenover de kerk. Ome Thé heeft nog even de molen gehad, dat zal rond 1940 zijn geweest, ik was 10. Thé’s zoon Gerard is later met champignons begonnen. De Derksen zijn allemaal in Overasselt gebleven.”

“We hebben altijd meegewerkt op de boerderij. We maaiden gras met twee paarden. En koren maaien en binden. Koren rechtop zetten en dan zo’n dag of 3, 4 of uiterlijk 5 laten staan. Dat lag aan het weer. Maaien, binnenhalen, dorsen. Daarna stro binden. Het koren ging de zolder op. Elke veertien dagen ging ik met een zak of twee, drie koren naar de molen.”

“Bij ons thuis werd geslacht, varkens, geen runderen. Toen ik getrouwd was, brachten we het rund bij Van Lin, de slachter. Later was Van der Burgt ook slachter. Een deel van de hammen werd gepekeld, in het zout. In de kelder stond de zoutbak. En achter het fornuis in de schouw werd de ham gerookt. Een of twee keer per jaar kwam de slager uit De Graaf (Grave), de Foeks noemden ze die. Met Kerstmis en de kermis moest er schijnbaar iets speciaals

komen. Van Kerstmis en Pasen is me vooral het naar de kerk gaan bij gebleven.”

Harrie vertelt: “Mijn ouders zijn in 1968 naar een burgerwoning in de Wilhelminastraat verhuisd. Mijn vader is in 1970 gestorven, mijn moeder in 1980. Zij hebben de geboorte van al onze kinderen nog meegemaakt”.

Vrije tijd

“Kaart speelden we al vrij jong; we waren net van de lagere school af. Al gauw waren we met een man of vijf. We speelden op zondag en vooral ’s winters. Mijn vader en moeder kaartten niet. Opa wel. Die ging alle zondagen met zijn broers kaarten bij Van Lin in het café. Om 22.10 uur was hij thuis. Daar kon je de klok op gelijk zetten”.

“In de zomer ging ik veel op pad. Met Sjef Klabbers, Jan Jenniskens en Gerard Derks. We fietsten naar kermissen, voornamelijk in Brabant. De moeder van Gerard kwam uit Brabant en ik had familie in Velp. Aan de landbouwschool in Wijchen heb ik wel een paar kennissen overgehouden maar zondags gingen we toch meestal de Maas over. En verder gingen we naar avondcursussen over dingen die met landbouw te maken hebben”.

Willy Gijsbers, april 2017

Harrie Derks is inmiddels overleden